

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu post'a in lastrulu monarhiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Orice inserate, se platescu pe serie séu linia, cu hitor morunte garmoudu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si presto aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adrese de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 20.

Sibiu, 8/20 Martiu 1878.

Anulu I.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“.

Infintiarea acestui diariu a fostu pe la inceputulu anului c. pentru cei mai multi lectori neasteptata; totu asia invitarea nostra la prenumeratiune fu intardiata pana aprópe de anulu nou, din cauza cá chiaru fundarea diariului, de si planuita cu doi ani mai inainte, totusi in ultimele dile veni óresi-cumu improvisata si accelerata prin logic'a unor fapte complinite si a altora, care nu se potu evita, cumu nu se póte oprí Dunarea in cursulu seu.

Acestea impregiurari sunt motive de ajunsu, cá se ne supunemu vointiei aceluor ddi lectori, carii ne ceru, cá dela 1-a Aprile inainte se deschidemu prenumeratiune noua si anume:

Pe 3 luni Aprile, Maiu, Iuniu cu v. a. fl. 2 in lastrulu monarhiei, si 6 franci in afara.

Pe 9 luni Aprile — Decembre cu v. a. fl. 6 si in afara din monarhia cu 17 franci.

Celu mai simplu si mai siguru midiuocu de a prenumera este prin asemnatiuni (mandate) de posta. Ne rogamu numai, cá adresele se se scria respicatu, cu litere bine formate, se se arate totu deauna post'a din urma, chiaru si comitatulu ori vreo cetate vecina mai mare, din cauza cá suntu in tíera fórté multe comune omonime (de acelasiu nume), inse in diverse regiuni si chiaru tieri. Tóte trimiterile de bani se adresédia de a dreptulu la

Redactiunea Observatoriului
in Sibiu (Szeben).
Strad'a Orediului.

Cátiva domni se abonaseru numai pe 3 luni, Ianuariu — Martiu. Cá se nu incete espeditiunea diariului cu 1 Aprile, ii rogamu cá se binevoiesca a innoi prenumeratiunea.

Pentru doritorii de a primí Observatoriulu dela 1 Ianuariu anuntiamu, cá se afla preste 30 exemplarie intregi, cu care mai potemu inca servi.

Foisior'a „Observatoriului“.

O poveste frumoasa.

Dedicata feteloru frumoase

de Priuces'a de Beaumont.

(Continuare si fine).

Intr'aceea tempulu carnavalulu sosi si principele credea ca 'si va putea petrece bine, déca se va putea duce la baluri fara ca se fia cunoscutu, adeca incognito. Elu nu descoperi intentiunea sa la nimenea altu, decatu Laidronettei, rogandu-o se ia si dens'a masca, pentru-cá dens'a fiindu'i cumnata, gurile rele nu voru avea ce dice, si déca se va afla, reputatiunea sa nu va fi compromisa. Laidronetta ceru deci consimtiementulu barbatului seu, pe care ilu si primi cu atátu mai usioru, cá elu fusese acela, care bagase in capulu principelui acésta fantasia, pentru cá se facea posibilu reusit'a planului seu ce ilu concepuse cu scopu se'lu impace cu Bélota. Elu si adresá indata o scrisóre, in cointielegere cu soci'a sa, acelei principese abandonate, invitandu-o la acelu balu si descoperindu'i costumulu in care era se fia imbracatu principele. In midiuoculu balului Bélota sosi, si luandu locu intre barbatulu seu si soru-sa, incepú o conversatiune fórté placuta cu densii. La inceputu principele crediú, cá recunósce vocea sociiei sale, dara dupa o conversare de o jumetate de óra pierdu cu totulu presupunerea sa. Restulu noptiei se petrecu asia de iute, încátu sosindu diorile, principele isi frecá ochii, crediendu ca visédia; intru atata fusese incancatu de spiritulu necunoscutei sale, pe care nu o putúse indupleca nici decum se se demasce. Totu ce putú obtiné dela densa fu, cá se voru intalni la celu mai de aprópe balu in acelési costume. Principele era celu dintaiu, si necunoscut'a de si sosi dupa unu cartu de óra in urm'a lui, totusi o acusa, cá au intardiatu prea multu si 'i jurá ca o au asteptatu cu multa nerabdare. La acésta a dou'a intalnire a remasu si mai

Celelalte conditiuni, precumu esirea de 2 ori in septemana, taxele pentru anuntiuri s. a. se potu vedé in fruntea fia-carui Nr.

Orice reclamatiuni se facu celu multu in 8 dile computate din dío'a in care ar fi trebuitu se ajunga cutare Nr. la adres'a cuvenita.

Redactiunea.

Idei practice din sfer'a economiei nationale *).

II. Asia dara statisticii si economii politici ai Ungariei, de si nici-decumu prea drepti si liberali cátra poporulu tieranu, ii recunoscú lui celu pucinu atáta, cá circa 1/2 din intregu teritoriulu productivu alu tieriloru Corónei ungueresci, adeca Ungari'a, Transilvani'a, Croati'a cu Slavoni'a si cu teritoriulu confinariu (granitia) se afla pana acumu in manile si in proprietatea acestei clase de poporu, adeca a locuitorilor sateni, firesce, partea cea mai mare a acelu teritoriu rescumparata in cursu de secolu cu sudori de sange si chiaru cu sange rosíu curatu, éra dela 1848 incóce platita si respalita cu sute de milióne sub titlu de desdaunare séu descarcare, desrobire a pamentului (Grundentlastung, földtehermentesités), care se mai platesce neincetatu, de cátra tóte clasele locuitorilor, si se va plati, D-dieu mai scie pe câte dieci de ani inainte, cá-ci obligatiunile rurali mai stau inca, precumu bine vedemu, totu numai in cursu de 75 pana la 80%, adeca cu 20—25% sub al pari.

Déca populatiunea rurale are in proprietatea sa 1/2 din teritoriulu productivu alu aci numiteloru tieri, si déca statisticii pretiuescu teritoriulu productivu intregu la 3 miliarde si 800 milióne flor. v. a., atunci teritoriulu 1/2 ce se afla in proprietatea locuitorilor sateni, are valórea computata in bani totu 1/2 adeca: Una miie si 900 milióne fl. Atáta este hipotec'a de pamentu a locuitorilor sateni din Ungari'a, Transilvani'a si Croati'a cu Slavoni'a**). Asia dara creditulu hipotecariu alu poporulu agricultorulu inca ar trebui se fia de 1/2 din

*) A se vedé Nr. 18.

**) La loculu acesta ne aducemu bine aminte, cá in anii 1862—3 in faci'a rivalitatiloru nationali din Transilvani'a, Cancelari'a transilvana dela Vien'a pusese a se compune conspecte statistice de proprietatea pamentului dupa nationalitatile genetice, din care apoi aflá spre mirarea tuturor, cá in proprietatea na-

acea diumetate, adeca 950 milióne fl. cu interese de 5—6, séu fia si de 8% cu conditiune de amortisare. Ore inse cumu isi potu folosi miliónele de proprietari mici acea minunata ipoteca a loru de 950 milióne? Séu nici-decumu, séu numai pe langa conditiuni omoritórie, puse loru de cátra usurari, dupa care se ruinédia mii de familii si se spargu comune intregi, precumu s'a demustratu in articlii nostrii titulati Banci rurali (Nrii 2, 3, 4). Este in B.-Pesta una asia numita banca rurale pentru proprietari mici, care inse e asia de saracutia, cátu in trei ani abia a fostu in stare se dea 1/2 milionu pe hipotece mici, si atátu inca s'a datu numai la agricultorii din tienuturile invecinate cu capital'a Ungariei. De aci incolo unulu din susu numitii economi nationali ungueresci ne asigura, cá aceeasi bancusióra a denegatu imprumutulu la mai multe mii de petenti din lips'a de capitalu mai mare, éra pe altii atátu ii mai traganá cu implinire de formalitati, pana ce 'si retrasera ei insii petitiunile; altora li s'au acordatu imprumutulu cerutu numai dupa câteva luni, pre candu usurarii apucasera a'i sugruma de totu si a le vinde mosiór'a pe pretiuri de nimicu. Tóte aceste calamitati se constata prin cifre autentice, cu care inse noi aci nu voim se mai incarcamu memori'a lectoriloru. Destulu atáta, cá populatiunea rurale nu are cumu se folosi la lipsa de minunat'a sa hipoteca; pe 950 milióne nu are de unde se ia nici macaru 10% cu interese crestinesci si omenesci.

Despre planulu infintiarei unei bance rurale, buna-óra cá cea din Galiti'a si cá multe altele din tierile civilisate, suntemu informati de ajunsu*); las' inse, cá urmele, cá rezultatele acelei bance pana acuma nu se vedu nicairi, si nu se scie ce mai face comitelulu seu administrativu, dara mai fiacare din noi póte combina, camu ce ajutoriu va fi aceea in stare se intinda acolo, unde lips'a se póte computa fora picu de exageratiune la sute de milióne. De unde se ia dens'a capitaluri, candu insusi statulu Ungariei cá atare nu mai capata in

tionalitatiei romane era mai multu pamentu, decatu in a celorlalte doue luate intr'o singura cifra. Dupa numerulu sufleteloru, nu era nici o mirare; dara Curtea fusese dedata pana atunci a considera pe romani mai multu numai cá pe unu poporu de proletari, asia inse cifrele 'i deschisera ochii.

*) A se vedé Nr. 2. 3. 4.

incantatu de necunoscut'a sa, ca la cea dintaiu, si dise Laidronettei, ca se simte inamoratu ca unu nebunu de persón'a aceea. Concedu, ca va fi fórté spirituala, 'i respunde la acésta confident'a lui, dara déca imi permiti se'ti spui ce credu eu, apoi me temu cá ea este cu multu mai urita cá mine. Ea cunósce cá o iubesci si se teme cá va pierde simpatia vóstra, candu 'i vei vedea faci'a.

Ah! dómn'a mea, dise principele, de ce nu póte ceti ea in anim'a mea? Amorul pe care 'mi-lau inspiratu este independente de trasurile fisiognomiei sale. Admiru luminita ei, sfer'a cunoscintieloru sale, superioritatea spiritului seu si bunatatea ánimei.

Cum poti judeca despre bunatatea ánimei sale? Iu intreba Laidronetta.

Ti-o voiu spune, replica principele. Candu 'i arátámu femeii frumoase, ea le laudá si me facea se observu cu multu bunetatea frumsetiele care'mi scapasera din vedere. Candu voiamu se o punu la proba, se 'i comunicu istorii scandalóse de care circulau pe comptulu aceluor femeii frumoase, ea schimbá indata obiectulu conversatiunei, séu me intrerupea, pentru cá se'mi spuna alte istorii ce erau in favorulu aceluor persóne, si in fine, candu eu totusi voiamu a continua, ea imi inchise gura, declarandu'mi, ca ea nu póte suferi clevetirea. Vedi bine, dómn'a mea. cá o femeia care nu este jalusa de acelea care sunt frumoase. o femeia carei'a 'i plasa se vorbésca de bine de aprópele seu. o femeia, care nu póte suferi clevetirea, trebeu se posséda unu caracteru escelente, si nu 'i póte lipsi anim'a buna. Ce'mi aru mai lipsi, pentru-cá se fia fericitu, cu o femeia cá acésta, chiaru candu ea aru fi intr'adeveru asia urita precum credi d-ta cá este? Sunt deci firmu determinatu a 'i descoperi numele meu si a 'i oferi se impartia cu mine puterea mea.

Si in adeveru, la balulu urmatoriu principele se descoperi necunoscutei si 'i dice. cá pentru elu nu mai ecsista nici o sperantia de fericitie, déca ea nu 'i va da man'a. Bélota conformu iradesului ce ilu avea cu

soru-sa, nu voia nici decum se se demasce, de si principele insistá din resputeri.

Eata pe principele intr'o stare nesuportabila. Elu isi dicea cu Laidronetta, cá acea fiintia atátu de spirituala trebea se fia unu monstru, opunendu-se cu atáta tenacitate de a se demasca; dara ori catu de urta si antipatica isi imaginá faci'a ei, acésta nu era in stare se micisoredie simpatia, stim'a si respectulu ce ilu concepuse pentru spiritulu si virtutile acelei necunoscutu. Principele era aprópe se se bolnavésca de suparare, candu necunoscuta 'i dise:

Te iubescu, principele meu, si nu imi voiu mai da silintia de a'ti-o ascunde, dara cu cátu amorulu meu este mai puternicu, cu atátu me temu mai multu, cá te voiu pierde, candu me vei cunósce. Se póte, cá 'ti inchipuesci, cá eu am ochii mari, o gura mica, dinti frumosi si o facia de crini si rose; dara déca din intemplantu eu asiú fi chiaru cu o gura mare, cu unu nasu turtitu si cu dinti stricati, fara indoiala cá m'ai ruga, iute si de graba se'mi punu éra si masc'a. Si apoi chiaru déca n'asiú fi asia oribila, eu sciu cá esti neconstantu: ai iubitu pe Bélota pana la nebunia, si apoi te-ai desgustatu de ea.

Ah! dómn'a mea, 'i respunde principele, se'mi fia judecatoriulu meu. Eramu tineru, candu amu luat de socia pe Bélota, si te incredintiedi, cá nu m'am ocupatu decatu numai se o privescu, nu inse se o si ascultu. Dupa-ce me faciu barbatulu ei, m'am dedatu cu frumseti'a ei si acésta imi risipi ilusiunile avute. Inchipuesceti déca situatiunea mea putea fi placuta? Candu me aflám singuru cu soci'a mea, ea imi vorbea de o rochia noua pe care avea se o imbrace a dou'a di, despre incaltiaminte, despre diamante si alte asemenea. Déca la més'a mea se aflá vreo persóna de spiritu, si déca voiamu se discutamu despre vre-unu obiectu mai seriosu, Bélota incepea se casce si terminá prin a dormitá. M'amu incercatu se o instruediu, dara pe langa lips'a de patientia mai, cá si atátu de ignoranta, încátu me facea se tremu'ci si se me inrosiescu ori candu ea isi deschidea gur'a cá se vorbésca ceva. Preste

tóta Europ'a bani imprumutu, decâtu sub cele mai grele conditii, séu nici-demnu. Candu milionarii straini duc frica necurmata, cá insusi statulu Ungariei va bancrota; candu atáti deputati pórtá ne-íncetatu in gurile loru cuventulu bancrotu-de statu, cumu póte se mai astepte cineva, cá capitalurile straine se se incumete a veni la noi? Candu chiaru parlamentele dualistice din Vien'a si B.-Pesta prin infinitele loru certe si incriminari reciproce tocma pe terenulu national-economicu discreditédia insasi monarchi'a, precumu discreditédia actiunii scurte de vedere séu reutatosi instituttele loru de bani séu de industria prin galagii si sbierate cá de havra jidovésca, atunci capitalulu fuge si se ascunde la intunerecu, intocma cá liliacii, cá buhele si cá sobolii.

Amu vediutu cu totii in dilele nóstre si vedemu, cá averile staturiloru civilisate nu se mai computa cu diecile, nici chiaru cu sutele de milióne, ci cu diecile de miliarde. Totu asia scimu cu totii din dese informatiuni care strabatu la noi, cá de es. in Angli'a si Oland'a capitalistii de 3—4 ani incóce nu'si mai potu eloca banii pe hipoteca in patri'a loru nici cu 4%, ci abia cu 3% si cu 2½, in catu sute de milióne stau cá baltuiti fóra nici-o fructificare. Vai Dómné, ce bune aru mai fi din acelea macaru numai vreo doue sute de milióne luate pe hipotecele poporulu agricultorulu. Ei, dara cine e nebulu, cá se ti le dea pe barb'a dualismulu? In Franci'a, in Belgiu, in Elveti'a inca se afla capitaluri milióne cu 4—5%; se afla dieu, inse pe hipotecele din patri'a loru, unde totulu e regulatu si asicurat, unde capitalulu nu se mai teme de bancrotulu statulu, nici intre cele mai violente resturnaturi politice.

In Elveti'a, Belgiu, Franci'a 2/3 parti a le proprietatiloru immobile private, cumu pamenturi, edificie etc. sunt ipotocate, adeca luati pe ele bani imprumutu, si precumu de sine se intielege, mai totudeauna cu amortisatiune, pre câte 18—24 pana la 30 de ani. Acolo ómeniloru nu le este rusine se spuna, cá cas'a ori mosii'a li se afla ipotecata pe nu sciu ce suma; ci logic'a loru este cu totulu alt'a. Am intr'o cetate mare casa in valóre de 100000 fr., ea 'mi aduce din locatiunea (inchirierea) incaperiloru sale cá locuinte, bolte, magazine 4—5% pe anu; de ce se nu iau pe ipotec'a ei vreo 30 mii imprumutu, spre a specula cu ei intielep-tiesce si a mai castiga preste interesele ce voiu plati, inca vreo 3%, cá se am venitu de 8%, póte si indoitu. Asia'ti vorbesce belgianulu; dara apoi elu si scie, si are unde se pórté comerciulu activu, éra nu saracia petecita, la care pentru castigu de câte 10 cruce si te tocnesce câte 1 óra intréga.

Pas' de ia si tu ardelene ori ungurene bani imprumutu, cá se te folosesci de conjuncturi si se castigi dupa ei. Vei lua, in casuri fórté rari cu 15 pana la 18%, in cele mai multe cu 24 treptatu pana la 100 si 200%, mai alesu déca te va bate D-dieu cá se platesci interesele in produse naturali séu cu braçiale; vei da, pentru 10 mesuri de bucate câte 20 la tómná, pentru 5 fl. bani impru-

acésta, ea mai avea inca tóte defectele celoru prosti. Candu isi puneá ceva in capu, apoi era imposibile a o face se intieléga altcum, de-óre-ce nu era in stare se intieléga rationally. Ea era jalusa, cleveitóre si necredietóre. Déca ea mi-ar fi permis cá se me distra in alta parte de urtulu ei, asiú fi mai avutu patientia; dara ea pretindea cá acelu amoru prostu pe care mi'lu inspirase, se duredie in tóta viati'a mea, si eu se 'i fiu sclavulu ei. Vedi bine deci, cá ea me aduse la necesitate ca se me despartu de ea.

Recunosc, cá erai de compatimitu, 'i respunse necunoscut'a; dara tóte acestea câte mi le spui, nu imi dau nici o sigurantia. Dici cá me iubesci: Se vedem déca vei avea atáta curagiu, cá se me iai de socia inaintea tuturoru supusiloru vostri, fára cá se me fi vediutu.

Me simtiu celu mai fericitu dintre ómeni, respunse principele, déca nu ceri decâtu acésta. Vino in palatulu meu cu Laidronetta si máine de demánétia voiu aduna consiliulu meu, pentru-cá se te iau de socia inaintea ochiloru lui.

Restulu acelei nopti 'i se parú principelui fórté lungu si mai inainte de a parasi balulu demascanduse, ordoná tuturoru seignoriloru curtii se se adune la palatu, apoi insciintia despre acésta si pe ministrii sei. In presentia loru apoi elu le istorisi ceea ce 'i se intemplase cu necunoscut'a si inainte de a 'si termina discursulu jurá, cá nu va lua pe alt'a de socia, decâtu numai pe ea, fia faci'a ei ori-cum. Din toti cei de facia nu era nici unulu, care se nu fi creditu impreuna cu principele, cá aceea pe care voia se o ia de socia, trebuie se fia fórté urta. Dara cine póte descrie mirarea tuturoru celoru presentii, candu Bélota demascandu-se, le aratá faci'a cea mai frumósá ce isi putea numai imagina cineva. Ceea ce era si mai strainu, era cá nici principele si nici ceilalti nu o au cunoscutu indata, atátu se facuse de frumósá, si curtesanii isi siopteau, cá principes'a cealata 'i semai^{at} numai ca o urta. Principele ecstasiatu, vediendu-se irielatu intr'unu modu atátu de placutu, nu putea nici se vorbésca, dara Laidronetta

mutati cáta 10 dile de lucru, la sapa, cósá, secere. Aci legea de antierti adusa contra usurariloru nu ajuta nimicu pe lume. In cei vreo trei si respective 5 ani macrii, sterpi cá vacile visate de Faraonu, au ajunsu multime de comune rurale, cá locuitorii loru se fia datori pe la curtile boieresci si pe la evrei, cu câte 5000 pana la 20.000 dile de lucru cá usura, a se plati pentru bucate luate imprumutu. Sunt familii destule, obligate a lucra in usura câte 50—60 de dile pe anu, fóra se póta spera cá voru fi in stare de a inpucina ceva din datoria. Boii cei frumosi sunt venduti si luati in loculu loru juncani de câte trei ani. La anulu se vendura si aceia, si acuma vedi in tóte partile injugandu si vaci la aratru, uneori chiaru si vaca de a feta, ceea ce in tierile civilisate se prevede in codicele penale cá delictu greu si se pedepsese cu inchisóre si fóme, cá si injugarea juncaniloru si manzociloru inainte de 3 si 4 ani. De alta parte inse in acelea tieri (chiaru si in Romani'a) este prevediutu prin lege chiara, cá in capu de contributiuni si taxe de a le statulu se nu poti esecuta dela locuitorii nici casa si pamentu, nici doue vite tragatórie (boi, cai, bivoli), nici vac'a cu lapte séu de-a feta, ci statulu se caute a se desdauna din alta áveré mobile a omulu, éra nu se'i atace adeveratulu seu capitalu, pamentulu, nici pe adeveratii sei amici ajutatori, adeca tragatorii, nici pe nutritóri'a pruncutiloru sei, adeca vac'a, séu in lipsa de vaca, cateva oisióre ori capre cu lapte.

La noi statulu are cu atátu mai puçinu dreptu se atace cumu amu dice, tulpin'a, fondulu, temelí'a esistentiei locuitoriloru agricultori, cu cátu face mai puçinu pentru prosperarea loru.

Acésta este starea lucruriloru economice in patri'a nóstra, pe care trebuie se ni-o cunóscemu micu si mare. Cu atáta inse nici pe departe nu este de ajunsu, ci trebuie se ne batemu capulu asupra midiolóceloru mai eficaci, spre a ne ajuta si inca asia, cá se ne desvetiamu pentru totu viitorulu nostru a mai astepta celu mai micu bine dela mani straine, cá-ci acestu invetiú este in parte mare caus'a umilirei si a ruinei nóstre, ceea ce se póte demustra pana la evidéntia.

15 Martiu.

Nu amu voitu se scriamu la loculu acesta 15/3 Maiu, pentru-cá acea di in Transilvani'a geme de 11 ani sub anathema, sub blastemu greu, asemenea celui ce durase mai inainte alti 11 ani intre 1849 si 1860. Cá 15 Maiu 1848 se scape de sub blastemu, levitii voru mai avea se citésca deslegarea lui Lazaru si se mai scótia multi draci cu rugatiunile lui S. Vasilie, Ioanu Chrisostomu etc.

15 Martiu s'a serbatu estimpu dóra cá niciodata, in capital'a Ungariei, in fost'a capitala a Transilvaniei, mai in tóte cetatile si orasiere de ceva insemnate a le acestoru doue tieri, prin adunari numeroase, prin discursuri infocate, prin esire la mormente si punere de cununi pe a le celoru caduti in batalii, ori spendiurati de cátra austriaci, in fine pe alocurea, buna-óra in Oradea,

intrerupse tacerea, pentru cá se felicite pe soru-sa pentru recastigarea barbatulu seu.

Cum! esclama principele, acésta persóna atatu de frumósá si de spirituala este Bélota? Prin ce farmecu au pututu ea se adaoge la frumseti'a figurei pe aceea a spiritulu si a caracterulu, cari mai inainte 'i lipséu cu totulu? Ce dña au facutu acésta minune?

Nu s'au intemplatu nici o minune, 'i respunse Bélota. Negrigisem darurile naturei, inse nefericirile mele, singuratarea si consiliile sororei mele imi deschisera ochii.

In urm'a recasatorirei sale, principele si-a iubitu pe soci'a sa in totu restulu viatiei sale cu o fidelitate, ce ilu facea se uite nefericirile sale din trecutu.

Comunicata de I. G. Baritiu.

Diverse.

(Moda nebuna). Intre legionulu de mode fantastice cu care se speculedia banii din pungile familiiloru, mai este una noua, cá busdunarile la vestmentele femeiesci se facu din apoi, si asia dau ocaziune pungasilorulu cá se fure si mai usioru pungi cu bani, batiste si alte obiecte dela femei, din care cauza reclamatiunile la deregatiunile politienesci sunt de tóte dilele. Mintea cea mai simpla spune ori-cui, cá banii se'i tiena cátu se póte mai aprópe de trupu si pe din laintru, cá-ci si asia se intempla destule casuri, unde pungasii taia chiaru vestmentulu cu briciulu, in partea unde credu cá este portufoleulu ori pung'a.

(Datori'a de statu a Turciei). Din cele 6 si diunetate miliarde, cari compunu datori'a de statu turca, 2,250 milióne apartínu creditoriloru englesi, 1000 milióne la creditorii francesi, 625 milióne la creditorii turci, 500 milióne, la Germani si Austriaci, 375 milióne, la creditorii italiani, 250 milióne la creditorii belgi si holandesii. Acum le va iati turnulu Coltiei!

(Rom. lib.)

prin manifestatiuni de mania, cá conductorii natiunei s'au abatutu fórté multu dela principiile proclamate in anulu 1848, pentru a caroru realizare se versase atátu amar-de sange patrioticu. Preste acestea in Clusiu mai „descoperira“ cumu se dice, si una statua a lui Alexandru Petófi, carele cá studente junisioru*) in 15 Martiu celu de antaiu inflacará prin poesiór'a sa revolutionaria pe poporu, cá se adópte si proclame cele 12 puncte cá criterie a le libertatiei asia precumu era ea cunoscuta pe atunci in Ungari'a: 1. libertatea tipariulu si desfiintarea censurei; 2. Ministeriu responsabile; 3. dieta in fiacare anu; 4. egalitate civile si confesionale; 5. garda nationale; 6. desfiintarea privilegiiloru; 7. desfiintarea robiei iobagesci; 8. curti de jurati (Jury) si representatiune pe basea egalitatiei (cumu nu existe nice astadi); 9. banca nationale; 10. ostasii se jure pe constitutiune si pe soldatii din Ungari'a se nu'i mai duca in tieri straine; 11. Arestantii politici ai statulu (cá Stancsics, Murgu s. a.) se fia liberati; 12. Unirea Transilvaniei cu Ungari'a (dara nu fusiunea.)

Asia s'a serbatu estimpu aniversari'a de ani 30 din 15 Martiu de cátra locuitorii din orasie de nationalitate magiara. Este inse bine a se observa, cá necumu altii, dara nici chiaru marea multime a poporulu magiaru de pe la sate si orasiere, nu vrea nici se audia de acea serbatóre. Caus'a este, cá cele mai multe conditii de libertate proclamate in 1848, pentru adeveratulu poporu mai tardiu s'au desfiintiatu, dupa aceea s'au falsificatu asia de tare, in cátu nici cá le mai cunosci; ideiloru si lucruriloru s'au datu cu totulu alte semnificatiuni; éra in cátu s'ar fi usioratu poporulu de lantiurile sclaviei, mai apoi au venitu preste elu alte greutati totu asia de cumplite. Acestea adeveruri le recunosc cu destula dorere chiaru si unulu din barbatii cei mai renumiti dela Clusiu, Lad. Sámi, in discursulu seu tienutu la 15 Martiu.

La Vien'a inca se serbédia aniversari'a din 1848, inse cu 2 dile inainte, adica in 13 Martiu, care este dio'a micii revolutiuni, in care sisthem'a absolutistica representata de principele Metternich si de cátiva barbati din regiunile supreme, fu scaldata in sangele a cinci persóne, inpuscate pe strade prin soldatii comandati cá se traga in poporu. Atáta numai, cá poporulu din Vien'a fiindu multu mai sobriu si mai moderatu, nu face multu din parade si declamatiuni sonore, nu'si face prea multe ilusiuni, este si mai realistu, si multu mai tolerantu.

Transilvani'a.

Sibiu, 4/16 Martiu 1878. (Parastasu solenu). Pentru odihn'a sufletulu repausatulu archiduce Franciscu Carolu, Escel. Sa parintele archiepiscopu si metropolitu Mironu Romanu cu asistentia de multi preoti a celebratu astadi parastasu solenu in biserica greco-orientala din cetate, — la care in urm'a invitatiunei oficiale — au participatu representantii tuturoru auctoritatiloru militari si civili si anume: Dd. generali si oficierii de statu majoru, comitele supremu, presiedintele tribunalulu, directorulu finantie, primariulu cetatii, fie-care cu intregu personalulu resortulu seu.

Unu catafalcu frumosu, decoratu cu panura négra si incungiuratu de multe lumini, postatu in midiloculu bisericei, pe care erá si asia numit'a „coliva“ dupa ritulu bisericei orientale, din care la finea ceremoniei — facendu inceputulu pontificantele Metropolitu — toti participantii mancara câteva linguritie. — Escel. Sa. parintele Metropolitu prin cerculariu sub Nr. 609 a ordonatu a se tiené parastase in tóte bisericile din archidiecea. P.

— Sambat'a viitória, adeca in 11/23 Martiu a. c. se va celebra si in baseric'a gr.-cat. de aici la 9 antemeridiane Requiem (Parastasu) pentru inaltimea sa c. r. archiducele Franciscu Carolu, repausatulu parinte alu Maiest. Sale Monarchulu nostru.

— Dela Blasiu ni se scrie, cá acolo Escel. Sa dn. archiepiscopu si metropolitu Ioanu Vancea in 4/16 Martiu a celebratu Requiem cu asistentia numeroasa in baseric'a catedrale pentru eternulu repausu alu archiduculu Franciscu Carolu.

— Dela 3/15 incóce a mai ninsu de repetite ori, ninge si astadi in 19 cu ventu sfasietoriu.

*) Acelu Petófi era fiulu unui macelariu din Cri-siulu micu (Kis Kőrös) in Ungari'a. Cei carii au cunoscutu de aprópe famili'a din care s'a trasu, spunu cá tata-seu fusese serbu si mama-sa romana, éra fiulu loru crescutu de micu intre magiari si in scóle magiare, s'a pomenitu magiaru.

Din comitatele vecine vinu sciri fôrte triste. Dupace flamendiescu omenii, apoi acumu se vedu strimtorati si din lips'a nutretului de vite. Citimu in diarie, cã ministeriulu aru fi dispusu se se dea comunei Zau pe Campia 1300 fl. ajutoriu, cã se nu pãra tocma de fõme; aceleasi diarie inse striga, cã sum'a aceea se se impartia la mai multe comune; adeca la cãte? Nu cumva la vreo 130 din vreo trei comitate, care tõte sunt peritõrie de fõme, se li se dea cãte 10 fl., de familia cãte 5 multu 10 cr., cã se scape de fõmete? Ce satira, ce sarcasmu amaru asupra miseriei! Cu totulu altele trebue se fia mesurile de ajutoriu, era nu picatur'a de 1300 fl. in mare, in oceanulu perirei. Cersitorii flamendi si golani se multiescu pe la sate, furii si spargatorii de incuitori pe la cetati si orasie. Cãutati in tergurile de septemana si in caletoriile dvõstre la acelea feçie palide mai cã cãr'a si uscate cã nesce mumii din Egiptu, adeverate icõne a le fõmete, si apoi pas' de ve mai mirati, cã in comitate se afla puçini fetiori buni „de catania“, in locu de a ve mira cã se mai afla si atãtia. Injurati apoi pe parinti, cã nu'si dau ern'a pruncii la scõla, desculti, numai in camasia, fõra caciula, sbierandu de fõme pe vatra langa cãte doi tetiuni, care fumega mai multu de cãtu ardu, pre candu mam'a loru alãrga prin satu dupa doi pumni farina de mamaliga.

Cu fõmea nu este de ajunsu, nici cu esecutiunile, ci seri'a relelor trebue se se mai intinda. Bõle diverse si mai alesu diphteritis secera mai virtosu pe prunci in mai multe comune cu sutele. Este o lege mai noua, imprumutata dela Europ'a, cã comunele se aiba medicu comunale. Dara de unde si din ce se'i platãscã? „Pesti Napló“ intr'unu articlu primu stã se jure, cã in tierile nõstre aprõpe 50% din prunci moru numai in urmarea bõleloru cauzate prin negrij'a barbara a parintiloru si deregatoriloru comunali si publici, prin lipsa de cautare, prin fõme, sete, golatate, necuratie.

Naturalistulu Otto Hermann din B.-Pesta arata in „Vasárnapi Ujság“, cã intr'unu orasiu mai mare din Ungari'a inferiore, din una miie de bolnavi au muritu cinci sute, era intr'unu satu din Transilvani'a nici-unu copilu micu n'a remasu in viãtia, cã-ci s'au stinsu toti de diphteritis. Apoi ne mai miramu cã nu se multiesce populatiunea. Hermann observa, cã administratiunei ii pasa mai multu de sanatatea viteloru ca de a õmeniloru; dara noi aci nu vedemu diferentia mare. Suntemu barbari si cãtra vitele nõstre.

A cincea adunare generala ordinaria a institutului de creditu si de economii „Albina“,

tinuta la Sibiu in 12 si 13 Martiu 1878.

Adunarea se deschide la 11 õre inainte de amãdiu.

Presedintele societati Domnulu Iacob Bologa salutã adunarea si constatandu in sensulu §. 26 din statute presinti'a a 38 actionari, carii representa 403 actiuni cu 149 voturi, denumesce in sensulu §. 25 din statute pe DD. Ioanu Cretiu si Visarionu Romanu de notari, er pe DD. Ioane Rusu si Dr. Aureliu Brote de scrutatori, dechiara apoi adunarea de constituta.

La ordinea dilei se pune in sensulu publicatiunei de convocare ddo. 30 Ianuaru a. c. raportulu anualu alu Directiunei. Directorulu esecutivu D. Visarionu Romanu da cetire acelu raportulu in urmatoriulu cuprinsu:

Onorabila adunare generala!

Suntemu, ca si in cei patru ani de mai inainte, in placut'a pusetiune, a ve putea declara si astadi indata la inceputulu raportulu nostru anualu, ca ne putemu felicita cu totii despre progresulu crescãndu alu institutulu nostru.

Din bilantiulu anului 1877 alu cincea in viãtia societati nõstre, cumu si din detaiurile de mai josu, ve veti convinge, Dloru actionari, ca rezultatulu generale alu gestiunei nõstre din anulu trecutulu este satisfactoriu, atãtu in privinti'a interesulu imediatu alu Dloru actionari, cãtu si cu privire la consolidarea progresarii a societati nõstre.

Constatamu acestu adevãru cu multumire atãtu mai mare, fiindu-ca, precumu sciti, anulu trecutulu, in ce privesce situatiunea generala economica, n'a fostu intru nimica mai favorabilu societãtiloru de creditu, decãtu cei patru ani rei precedenti. Din contra, resbelulu celu mare din imediat'a nõstra apropiare a inmultitu inca stagnatiunea si nesiguranti'a de mai inainte, er recõlt'a rea a acelu anu au adusu populatiunea nõstra rurala la o stare critica.

Tocma de aceea inse nici candu dela fondarea institutulu nostru bine-facerile lui nu s'au simtitu atãtu de intensivu intre poporulu nostru, ca chiaru anulu trecutulu.

Dupa aceste premise dati-ne voia a trece la detaiarea operatiuniloru nõstre.

I. Depuneri.

Cu finea lui Decembre 1876 erau la institutu
421 depuneri in summa de fl. 327,919.11
In decursulu anului 1877 au
mai urmatu
252 depuneri in summa de fl. 387,920.41
Astu-modu totalulu acestui ramu
in 1877 a fostu de
673 depuneri in summa de fl. 715,839.52
din aceste s'au ridicatu in de-
cursulu anului
207 depuneri in summa de fl. 284,745.62
remãnendu starea lor cu 31.
decembre 1877 de
466 depuneri in summa de fl. 431,093.90
sãu cu fl. 103,174.79 mai multu ca in anulu precedente,
o proba destulu de invederata, ca ne-a succesu si anulu
trecutu nu numai a conserva reputatiunea institutulu
nostru castigata in anii trecuti, ci si a atrage increderea
publiculu in mesura mai mare.
Avemu firma sperantia, ca intre impregiurari normali,
acela are sa mãrga crescãndu din anu in anu.

II. Escomptulu.

Din espunerile nõstre trecute ve suntu deplinu
cunoscutu motivele, pentru cari escomptulu a devenitu
ramulu principale alu operatiuniloru nõstre. Precumu
vedeti, partea cea mai mare a averii societãtii este
plasata in acestu ramu.

La finea anului 1876 erau in
portfoiulu institutulu
1694 schimburi in valõre de fl. 495,183.29
in decursulu anului 1877 s'au
escomptatu
4050 schimburi in summa de fl. 1.367,879.97
Prin urmare starea totala a
portfoiulu de schimburi in 1877
a fostu de
5744 schimburi in valõre de fl. 1.863,063.26
Din acestea s'au rescumperatu
si s'au reescomptatu in decursulu
anului 1877
3653 schimburi in valõre de fl. 1.246,033.96
remanendu starea portfoiulu
cu finea anului 1877 de
2091 schimburi in valõre de fl. 617,029.30
sãu cu fl. 121,846.01 mai mare ca anulu precedentu.
In decursulu anului s'au reescomptatu la alte
institute din portfoiulu nostru schimburi in summa de
fl. 124,365.50.

III. Creditulu ipotecariu.

La finea anului 1876 au statu imprumuturile
nõstre ipotecari din
100 obligatiuni in summa de fl. 36,070.58
in decursulu anului 1877 s'au
mai realizatu
5 imprumuturi in summa de fl. 11,527.42
Cu totulu deci au statu acestu
ramu din
105 imprumuturi in summa de fl. 47,598.—
in decursulu anului 1877 s'au
rescumperatu
9 obligatiuni care cu ratele ce s'au
mai respunsu face fl. 11,851.01
remanu deci cu 31. decem. 1877
96 obligatiuni in summa de fl. 35,746.99
Totu pentru motivele indicate in raportulu nostru
precedentu am tiermuritu si anulu trecutulu estinderea
acelui ramu.

IV. Lombardulu

sãu imprumuturile pe efecte publice dela starea de
fl. 1270.— in care erau cu finea anului 1877 s'au redusu
la summ'a neinsemnata de fl. 475.—.

V. Reuniunile de creditu.

Ramulu acesta a statu la finea anului 1876 din
877 participanti cu unu creditu folositu de fl. 52,276.37
din cari in decursulu anului
1877 au esutu
119 participanti restituindu imprumu-
turile avute cu fl. 7,852.65
mai remanendu cu finea anului 1877
758 participanti cu unu creditu preste
totu de fl. 44,423.72
Desfacerea acestui ramu nu s'a efectuitu inca deplinu
nici in anulu trecutulu.

Fiindu inse aprõpe de terminarea ei spre a scuti
institutulu de ori ce daune, s'a decisu, ca fondurile de
garantia si de reserva ale acestui ramu cu crescãmintele
loru in suma totala de 23.442 fl. 58 cr. se se trebu-
intieze in sensulu §. 99 din statutele vechi ale socie-
tãtii pentru coperirea restulu de pretensiuni la acele
reuniuni. Prin urmare estradarea cuoteloru din acelu
fondu este sistata, avendu a urmã esolvirea loru in
sensulu statuteloru numai dupa terminat'a liquidare a
reuniuniloru. Facendu deci acãsta garantia in bani preste
50% a imprumuturiloru, mai considerandu si celelalte
garantii cu cari suntu ingradite amintitele pretensiuni,
se põte afirmã, ca ve-o dauna in acestu ramu pentru
institutu este aprõpe imposibila.

In implinirea scopulu principale alu societati
dvõstre si spre a largi si mai multu terenulu nostru
de operatiune, am deschisu anulu trecutulu unu nou ramu
de asia numite

VI. Credite ficse

in care inse fiindu elu inceputu numai cãtra finea anului,
s'au realizatu 7 imprumuturi in suma de fl. 2400.—
Speramu ca binefacerile acestui ramu voru fi in curendu
cunoscutu la poporulu nostru si ca in anii venitori voru
avea a indicã rezultatele lui bune.

In toti rami de operatiune s'au realizatu prin in-
stitutu in anulu 1877, 4066 imprumuturi in suma de

fl. 1.382,148 39 cr. sãu cu 448 imprumuturi in suma
de 56,284 fl. mai multu ca in anulu precedente.

Miscarea totala a operatiuniloru nõstre in anulu
espiratu a fostu de fl. 3.505,391 99 cr. cu fl. 226,475
81 cr. mai mare ca anulu precedente.

Adnecesele bilantiulu constata in modu mai detaiatu
desvoltarea progressiva a operatiuniloru nõstre.

Nici daune, nici positiuni dubiõse nu avemu de
inregistratu anulu acesta.

Permiteti-ne a trece acumu la cetirea bilantiulu
insusi.

Acestu bilantiu compusu cu stricta observare a
dispusetiuniloru legii comerciale, reveditu si aprobatu
de comitetulu Dvõstre de revisiune, arata preste totu
venituri mai mari ca anulu trecutulu, incãtu daca contri-
butiunea urcata a numitulu anu nu aru fi absorbitu
partea cea mai insemnata a plusulu de profitu, dividend'a
anului 1877 avea se esa mai mare ca anulu precedentu,
cu tõte aceste profitulu curatu alu anului espiratu este
mai mare ca celu din 1876.

1644 fl. 23 cr. din venitululu curatu s'a intrebun-
tiatu si acumu pentru amortisarea conturiloru speseloru
de fondare si de mobiliti, incãtu primululu contu este
redusu acumu dupa 5 ani dela fl. 12050 40 cr. la 4200
si in celu multu 3 ani de dile va fi amortisatu intregu.

Venitululu brutu alu anului espiratu
este de fl. 79,229.68
din care subtragãndu totalulu intereseloru
ce plateste institutululu, a speseloru, contri-
butiuniloru si amortisariloru cu fl. 45,979.44
resulta unu profitulu curatu de fl. 33,250.24

Propunemu, ca acestu profitulu se se
impartia in sensulu §. 62 din statute in
modulu urmatoriu:
5% dupa capitalulu de actiuni fl. 15,000.—
din restulu de fl. 18,250.24

se vinu 10% ca dotatiune
a fondulu de reserva fl. 1825.02
ca tantieme pentru membrii
Directiunei, Directorulu ese-
cutivu si oficialii institutulu fl. 2920.02
2% pentru scopuri de bine-
facere fl. 365.— fl. 5110.04

Din restulu de fl. 13140.20
propunemu ca se se impartia cã dividendu
intre actionari fl. 12,000.—
er fl. 1,140.20

se se trãca in contulu profitulu pro 1878.
Pentru 3 mii actiuni ale institutulu se vinu deci
din profitulu curatu alu anului 1878 odata 5% fl. 15,000.—
in urma 4% fl. 12,000.—

in totalu fl. 27,000.—
care face 9% ca si anulu precedentu. Er distribuindu-se
intrãg'a suma de profitulu, dividend'a s'ar põtea ficca cu
9 fl. 38 cr., adica cu mai bine de 9 1/3%.

Fondulu de reserva alu actionariloru cu adaosulu
cuotei de astadi din profitulu au ajunsu la suma de
fl. 17,473 58 cr. crescãndu dela 31 Decembre 1876
pãna astadi cu 4303 fl. 55.

In decursulu anului espiratu a urmatu o schimbare
in sinulu Directiunei. Dlu G. B. Popu demisionandu
din postulu de membru alu Directiunei, Consiliulu Di-
rectiunei s'a intregitu in sensulu §. 37 alu statuteloru
prin alegerea Dluu Parteni Cosma, care alegere se
supune astadi decisiunei Dvõstre.

Va urma cetirea raportulu comitetulu de revisiune,
dupa a carui ascultare ve rugamu a aproba bilantiulu
si proiectulu nostru pentru distribuirea profitulu ficsandu
dividend'a anului 1877 cu 9 fl. de actiune si a da apoi
absolutorulu Directiunei si comitetulu de revisiune.

(Va urmã).

Ungari'a.

(Manoperele pressei magiare). Sunt
mai multi ani de candu lumea europãna s'a dedatu
a crede si a dice, cã press'a, mai alesu cea
periodica, este a sieptea putere mare. Nu se
põte crede, cãtu abusu se face cu acãsta credintia
a publiculu. Se afla adeca multi õmeni fõra con-
sciintia si lipsiti de inaltulu sentimentulu alu onõrei,
carii se folosescu de pressa, nu spre a destepta,
lumina si moralisa pe popõra, ci numai spre a le
seduce, insiela, intuneca, demoralisa. Press'a
periodica din Ungari'a si Transilvani'a este, in
comparatiune cu press'a popõraloru civilisate, tine-
rica, sãu adeca in starea copilariei, precumu recu-
noscuse dn. Ios. Zeyk inainte cu doi ani in diariulu
ministeriale „Kelet“ din Clusiu. In cãtu pentru
moralitatea pressei unguresci, apoi comitele
Melchioru Lonyay isi dedese veridictulu seu mai
multu decãtu aspru inainte cu cinci ani in diariulu
„Reform“ din B.-Pesta. Ce se dicemu despre va-
lõrea opiniunei publice din Ungari'a?

Dupace c. Andrassy a prevenitu in punctulu
acesta pe tõta lumea in memorabil'a siedintia din
7 Martiu a comisiuniloru delegatiunei unguresci,
noi nu mai avemu nimicu de disu; sententi'a mi-
nistrulu basata pe esperientia propria este aci de-
cisiva. Comitele Andrassy adeca afirmã, cã popõ-
raloru suverane (austriacii si magiarii) nu le place
se audia adevãrulu, si cã se cere curagiu
multu mai mare a spune adevãrulu la po-
poru, decãtu la capetele incoronate.

Dara noi avemu trebuintia de adevãru curatu,
cã de aeru si de apa curata, fõra care nu este
viãtia, ci numai mõrte sigara. Sub presiunea de
care suferim, ne este greu a spune adevãrulu in-

tegru, potemu inse combata minciun'a. Acestea impregiurari se pare ca au indemnatu pe unulu din corespondentii nostrii a se ocupa mai de aprópe cu tienut'a diarielor magiare, mai alesu facia cu romanii si cu celelalte popóra conlocuitórie, — de aceea si facemu locu apretieriloru sale precumu urmédia :

Unu resunetu romanescu la velleitatile diarielor magiare.

Ce minunate mai sunt diarele compatriotiloru nostri magiari, si cumu de bine si frumosu seiu ele esecuta manopere politico-diplomatice, spre a face lumea se créda, ca dieu in monarchi'a Austro-ungara, séu fia macaru in Cislaitani'a nóstra ce se compune din popórale de sub coron'a St. Stefanu, esista numai un'a nedespartita mare si tare natiune numita „magyar nemzet“; natiune nobila, istorica si privilegiata, in carea tóte celelalte popóra de nationalitate nemagiara, la care noi romanii din Ungari'a, Transilvani'a si Banatu, impreuna cu nemtii, serbii, croatii si slovacii trebuie se renuntiamu, se ne renegamu si recunoscemu, ca nu suntemu nici potemu fi mai multu ceea ce ni-a nascutu mam'a, ci suntemu si trebuie se fimu contopiti in marea natiune politica de statu, ce numai ea compune patri'a; adeca se fimu toti la olalta preste 16 milióne „magiari“, pentru-ca asiá voiescu compatriotii nostri nobili si privilegiati magiari, carii abia facu 1/3 din intrég'a poporatiune a tierii, a patriei nóstre comune ce se numesce „Ungari'a“ si pe care elementulu domnitoriu magiaru, prin conceptiune „nationala“ falsa si-o insusiesce de tiera nationala pure a sa, si ignorandu etnografi'a si topografi'a teritoriale, desconsiderandu miliónele poporatiunii, a le elementelor nemagiare.

Dupa acésta conceptiune a memoratoriului loru lucróferu Széchényi, magiarii compatrioti ai nostri, — considerandu firesce tóte popórale din Ungari'a completata numai si numai de magiari; prin urmare tier'a intréga locuita si compusa numai din o natiune! in numele acesteia se facu, se ceru si pretindu tóte; pe cont'a si pe risiculu acestei natiuni mari vorbescu astadi diarele magiare, si totu pe cont'a si risiculu natiunii acesteia, facu politica si diplomatia mare. O facu acésta bine sciindu, ca s'au creatu legi rigoróse, cari se inabusiésca simtiemintele instinctive nationali ale elementelor nemagiare si cari se franga legile naturei, déca s'ar potea. Impilarile, la cari elementele nemagiare sunt espuse si sórtea cea vitrega la care sunt ele condamnate pe tóte terenele vietii politice, culturale si sociale, — suntu firesce totu atatea moduri si midiuóce de a desmembrá o natiune, de a demoralisá unu poporu, de a renegá si schimosi pe omu!

Asiá ne tractéza si ne privesce diaristic'a magiara pre noi cei din monarchi'a austro-ungara si mai vertosu pe elementele nemagiare din Ungari'a, intocmai cumu a pretinsu si privitu Turci'a elementele crestine, prin conceptiune analoga de statu, nationale-ottomanu, sub pretecestulu séu pe motivulu integritatei. Séu a cutediatu pana ieri a se afirmá vre-unu crestinu supusu pórtii ottomane, de ceea-ce l'a nascutu mama s'a? Séu permisu ni este nóue mai multu a ne manifestá de ceea-ce suntemu „nationalitate?“ Nici-decum!

Acelea diarie chiar si astadi preocupate de fantasi'a loru in lamentarile loru sub „nemzet“ intielegu pe tóte popórale acestui statu. Ele dupa atatea probe grele nici dela epoc'a aniloru 1848/49 incóci n'au avutu minte se ne pricepa, nici ánima se ni créda, ca noi romanii pururea amu fostu si astadi suntemu adoratori si amatori fideli ai patriei comune, pe care o amu si sciutu aperá cu sangele nóstru.

Dá, amu aperat'o si suntemu ori candu in totu momentulu gatá a o aperá cu vietii si averea ce bucurosu o vomu sacrificá, candu va pretinde interesulu bine priceputu alu Monarchiei nóstre, — candu Domnitoriulu, preinaltiatulu Imperatu si Rege alu nostru, cá parinte alu tuturoru popóraloru de sub sceptrulu apostolicu ne va chiamá, si candu inalt'a dinastia, tronulu si scump'a-ni patria comuna, voru fi amenintiate de inimici, fia internii ori externii! Inse de dragulu si pentru pasiunile fantastice ale diaristice magiare, carea face apelu la natiune, si petrunsa de simpatii turcesci, sfasiata de dorere pentru nefericirea ce insasi Turci'a si-a causat'o, — si pentru care Nemesea a ajuns'o, — cumu vedemu nici monarchi'a nóstra, nu prea are pófta nici cauza de a se incurcá in resbelu, de a ruiná tier'a prin versári de sange si sacrificie colosali materiali. Séu credu compatriotii nostri, ca nu scie lumea civilisata, ce-i dóre asia de cumplitu nefericirea Turciei; de ce ei, odinóra inimici crancenii ai turcului, cu care sute de ani s'au luptatu necurmatu si care devastá Ungari'a — astadi singuri singurei ei li suntu amici? Apoi cari suntu óre sferele de interese ale monarchiei si respective patriei nóstre, ce le vedu atátu de periclitare prin umilirea Turciei amica loru?

Potu ránci si scuipa focu si sange diaristii magiari dela „Alföld“, „Ellenöz“, „Hon“, „Pesti Napló“, si jupanulu celu atátu de infuriatu dela „Pester Lloyd“ asupr'a nationalitatiloru nemagiare; le potu inferá, cu acusele de tradatori de patria (hazaárulók), de reipatrioti (rosz hazafi) si potu improscá pe romani cu indatinatele epitete, scóse din dictionarielu loru classice, d. e. oláh medve, puliczka nép, mamaliga orszáq etc. etc., tóte nu li mai ajuta nimicu; ma potu amblá, cautá, si aflá noduri in papura de a persecutá prin politia pre cei mai innocenti connationali ai nostri, a'i aruncá in temntie si ai detiené acolo cá pre criminali ordenari pentru manifestari de simpatii antiturcesci, bunaóra cumu o patí bietulu librariu Ioanu Tieranu, care se impaingeni suferindu 9 luni de dile in temntiile Budei pentru nimicu si nevinovatu; dar in fine potu inferá, insultá si prostitui cumu li place pre ministrii internii si externii, pentru-ca suntu fii natiunii loru,

magiari puritani, — precumu se esprima si „Alföld“ la finea sus reproduusulu articolulu fórté marcantu.

Un'a totusi este adevratu din ceea-ce se tanguescu diaristii magiari, adeca aceea, cu care consentimu si noi, cumca: „Din poporu si cu poporulu potu face domni ce li place; cáci modulu gubernarii de 10 ani intr'atat'a l'a dressatu spre umilire servila si supunere órba, incátu nici poporulu rusescu care nici candu n'a gustatu constitutionalismulu, nu se are mai bine“. Numai cátu privesce poporulu din Ungari'a de nationalitati nemagiare, analogi'a mai bine se aplica dupa noi, si conformu esperintieloru nóstre triste asia: „ca nici poporulu crestinu din provinciile subjugate pana ieri barbarismulu asiaticu-turcescu, care n'a gustatu fructele constitutionalismulu, nu se are mai bine decatu noi, cei cu constitutionalismulu magiaru de 10 ani!“

A u s t r i ' a .

Vien'a, 17 Martiu. Din scirile venite din capital'a monarchiei de patru dile incóce aflamu numai atáta, ca dupace comissuniile delegatiunii unguresci se invoisera in unanimitate a recomanda votarea celoru 60 de milióne, au adoptatu si cele austriace acelasiu votu, inse numai dupa dispute ferbinti si nu in unanimitate, ci cu maioritate. Acumu urmédia cá cestiunea se fia discutata in siedintie plenarie, nemtiesce si unguresce. Intr'aceea nu se mai indoiesce nimeni, ca delegatiunile voru adopta opiniunea comisiuniloru, mai alesu de candu a inceputu se mirose éراسi prea tare a pulbere de pusca.

Despre viitoriulu congressu nu se scie nici astadi mai multu, de cátu sciamu camu cu 4—5 dile mai inainte, éra dupa conjecturi nu ne batemu.

Lucru celu mai interesantu si demnu de tóta atentiune generale in ochii nostrii este revelatiunea facuta de ministrulu comitele Iul. Andrassy in siedintia confidentiala din 7 Martiu a comisiuniloru delegatiunii asupra Romaniei. In acea siedintia c. Andrassy strimtoratu de c. Szechen dise intre altele, ca Austro-Ungari'a s'ar invoi a recunósce independenti'a Romaniei, nu inse si neutralitatea ei; totuodata esc. sa descoperi ratiunile acelei politice asia, in cátu barbatii de statu ai Romaniei au ce rumega la ele. „Romanulu“ a si datu preste acelea espectoratiuni ale c. Andrassy, precumu se vede din analiza ce'i face in Nr. seu din 5/17 Martiu. Vomu reveni si noi la acésta cestiune de importantia suprema cu atátu mai virtosu, ca Rom. se pare a trage la indoiéla cele publicate in „Die Presse“, care inse este gubernementale. De altmentrea „Politik“ din Prag'a publicase aceleasi revelatiuni mai dint'odata cu „Presse“ si inca garantandu pentru autenti'a loru.

R o m a n i ' a .

Bucuresci, 4/16 Martiu. (Legislatiunea). Dela 1859 de candu statulu Romaniei a inceputu a se reorganisa pe bazea vechiloru sale tractate si drepturi publice, garantate prin tractatulu si conventiunea dela Parisu, potestatea legislativa a legiferatu si codificatu legi atátu de multe, in cátu unele din ele au fostu si precipitate, reu facute, dupa aceea supuse la revisiuni si modificatiuni adesea esentiali. Caus'a precipitarei se póte esplica mai alesu din zelulu extraordinariu alu generatiuniloru mai noue de a propasi iute pe calea civilizatiunii si a se scutura de barbari'a turcesca; nu odata inse s'au adusu si din orba imitatiune legi de acelea, care inca nu se potu aplica in patri'a nóstra, séu cá nici nu avea lipsa de ele. In acestu punctu au patit'o romanii intocma ca magiarii, carii impórta mereu la legi straine, fóra alegere si critica, numai cá se póta dice ca sunt pe cale de a se civilisa si ei.

In epoc'a de facia si mai virtosu de candu aprópe tier'a intréga se afla sub arme, camerele Romaniei, inspirate pe semne cá nici-odata si de importanti'a evenimentelor, creara câteva legi in adevveru monumentali, éra unele se modificara. Ací vomu merge inapoi numai pana la legea de pensiuni, publicata deunadi, liberala si umanitaria. De atunci se mai adoptá legea regulatoria de responsabilitatea ministeriului, care pre cátu era dorita, pe atáta este si drépta. De aci iucolu nu va mai putea dice nimeni, ca coron'a ar impune vointi'a sa ministriloru, dara nici de omnipotenti'a loru nu va mai avea nimeni dreptu se se planga, ci numai de rigórea legiloru.

Una alta lege, prin care Camerele 'si arata recunoscinti'a patriotica a loru cátra clasa cea mare de agricultori, este asia numit'a lege a insuratieiloru (neogami). Inca prin regulamentulu organicu dela 1830 era obligati proprietarii de pamentu, cá in proportiunea in care se inultiescu locuitorii sateni, agricultori, se dea

fiacarei familii nou casatorite câte o mosióra de 9 pana la 11 pogóne (jugera), cu locu de casa si gradina, pe langa conditiunea de a 'i servi câte 21 (douedeci si una) de dile in anu, si acésta reparatiune se duredie, pana dominiulu séu mosii'a boierésca va scadea la 1/3 din cátu fusese ea in 1830. Ratiunea lelei era, ca boieriulu privilegiatu nu se considerá de proprietariu, ci numai de usu-fructuariu (folositoriu) a 2/3 parti ale mosiei, pana atunci, pana candu populatiunea tierii miciorata prin tirani'a turcesca si grecésca, prin dese invasiuni rusesci, prin ciurma si alte bóle de mórté, se va imulti de ajunsu. Prin legea de impropriatarie dela 1864 conditiunea insuratieiloru se regulase de nou in patru articlii; dara esecutarea loru a fostu traganata prin diferite metechne, une-ori chiaru criminali, pana candu venindu astadata ambele camere, liberali in maioritatea loru ca si ministeriulu, reasumara cestiunea insuratieiloru si decisera a le imparti parcelle de câte 5 pana la 10 si mai multe pogóne, pe dominiile statului, formandu comune noue; éra valórea unui pogónu (jugerum) se ficásca numai la 5 galbini, (adeca circa 25 florini v. a.), a se plati in rate de 15 ani. Pana acuma s'au aratatu din 30 de districte a le tierii la 42 mii de familii cu dreptulu de insuratie dela anulu 1864 incóce, care ceru a li se da mosióre pe modestulu pretiu de 5 galbini. Cu acésta ocasiune, dn. Ioanu Ionescu (frate mai mare alu lui Nicolae) cunoscutulu agronomu, in siedintia din 25 Febr. v. a camerei deputatiloru, si-a pusu unu monumentu neperitoriu prin apararea intereselor poporulu tieranu.

Unu altu proiectu de lege patriotica si generósa depusu pe mesele camerelor legislative este, prin care soldatii reservisti cáti au participatu la campani'a trecuta, au se fia scutiti pe vietia de platirea contributiunii directe. Patri'a romana voiesce se fia recunoscátória si in modulu acesta cátra aparatorii independentiei sale!

— Ceea ce mai surprinde in modu cu totul neasteptatu, este starea finantialoru tierii, care in locu de a se deteriora prin evenimentele bellice, tocma din contra, s'a indreptatu pre cátu nu ar fi crediutu nici optimistii. Lipsindu-ne spatiulu pentru raporturile oficiali, reproducemu dupa „Dorob.“ numai acestu resumatu :

„Camer'a deputatiloru a inceputu de ieri desbateru bugetulu de venituri si chieltuiei pentru exercitiulu anului 1878.

Unu ce inveselitoriu e sporirea de venituri realizata in 1877 de la drumurile de feru, de la poste si telegrafe. Acestu sporiu se suie la cifr'a de peste 27,000,000 lei, la care se adaugu inca 3,424,476 lei incasati, peste prevederile bugetarie ale anului trecut, de la vami si saline. Cu modulu acesta, dupa constatarile comisiunii bugetarie, resulta 30,606,150 lei ca escedentu de venituri extraordinarie.

Cátu pentru nou'a intocmire a veniturilor si chieltuiei loru pe 1878, raportulu prezentatu camerei de comisiunea bugetara dá urmátóriele cifre:

Ca venituri	93,144,451 lei.
Ca chieltuiei	93,098,985 „
Escedentu	45,466 „

Bugetulu, dara lasa inca si unu escedentu, afara de cele 30,000,000 din biletele hipotecarie, care „suma — dupa cum se esprima raportulu — a remasu afara din ecilibru bugetariu, remaindu ca adunarea se hotarésca ce este de facutu cu acestu feliu de imprumutu, care nu este realizatu si care a remasu fara intrebúntiare“.

Ca remediu, comisiunea propune miciorarea datoriei publice, causata de guvernele trecute si care se suie la sum'a de 46 milióne, séu la 50 de milióne cu annuitatea liniei Ploiesci-Predélu si cu a rechisitiuniloru, adeca mai multu de diumetate din venitul ordinariu alu statului.

Cursulu monetelor in val. austr.

Vienna, 18 Martiu.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.62 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.55 „
Imperialu rusescu	„	9.76 „
Moneta germana de 20 marce	„	11.70 „
Sovereigns englesi	„	11.95 „
Lira turcesca	„	10.85 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	105.80 „

Cursuri de Bucuresei in Lei noi (franci).

16 Martiu n.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	94.— b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	92.50 „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„	89.— „
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	82.1 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	72.— „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	83.— „
Fondulu de pensiuni (per 300 l. a.) cu 10%	„	150.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	24.90 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1863 cu 6%	„	72.30 „
Daci'a, Compania de ascur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	200.— „
Romani'a, Compania de ascur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	45.— „